

Kronogrami sarajevskog muftije Muhamed Šakir efendije Muidovića*)

U prilici smo da objavimo nekoliko kronograma koje je u 19. stoljeću ispjevao poznati sarajevski muftija Muhamed Šakir ef. Muidović (umro 1859. g.), povodom smrti znamenitijih ličnosti svoga vremena. Ovi kronogrami su zapisani u jednoj medžmui (bilježnici na l 75—78) koja se čuva u rukopisnoj zbirci Orijentalnog instituta u Sarajevu (br. 4689). Bilježnica je 1966. g. otkupljena od Ašide Sikirić iz Sarajeva, poslije smrti njenog muža dr. Šaćira Sikirića, profesora arapskog i perzijskog jezika na Katedri za orijentalne jezike Filozofskog fakulteta u Sarajevu.

Iz raznovrsnog sadržaja ove bilježnice, gdje su najviše zastupljene raznih autora pjesme sufijske sadržine dade se zaključiti da se radi o bilježnici koja je nastala u učenoj derviškoj porodici Sikirića na Oglavku kod Kiseljaka. Ne zna se ko je sakupljač ove bilježnice, ali nema sumnje da je to neko od bližih potomaka poznatog šejha nakšibendijske tekije na Oglavku, šejha Abdurrahmana Sirri (u narodu prozvan i poznat kao Šejh Sikira, umro 1847. g.) koji je u ovoj bilježnici zastupljen sa devet svojih pjesama na turskom i srpskohrvatskom jeziku od kojih ove posljednje i danas uživaju veliku popularnost među bosanskim Muslimanima, posebno među onim koji inkliniraju tesavvufu (dervišluk, islamski misticizam).¹⁾

Nas ovdje približe zanimaju pjesme, tačnije, kronogrami čiji je autor Muhamed Šakir ef. Muidović iz Sarajeva. O njemu se dosada znalo da je kao učen čovjek zauzimao položaj sarajevskog muftije, s malim prekidima od 1826—1855. g. Bio je i pjesnik, naročito vrsatan u pjevanju kronograma. Kao pripadnik nakšibendijskog derviškog tarikata ispjevao je više hronograma povodom smrti znamenitijih ljudi svoga vremena, također pripadnika nakšibendijskog derviškog reda.²⁾ U gore spomenutoj medžmu'i zabilježeno je nekoliko Mu-

*) Muidovićeva kolekcija knjiga danas je sastavni dio Gazi Husrevbegove biblioteke.

1. Uz ime Šejh Sirrije Sikirića vezan je i nastanak tekije na Oglavku kod Kiseljaka početkom 19. stoljeća, te jačanje i popularnost nakšibendijskog derviškog tarikata ne samo u centralnoj nego uopće u cijeloj Bosni pa i u Hercegovini gdje su inače sufijske ideje nailazile na slab prijem i odjek. Više o ovom predmetu vidjeti: Dr. Šaćir Sikirić, Tekije na Oglavku, Kalendar Gajret za 1941. Sarajevo 1940., str. 42—51.
2. O Muhamed-Šakir ef. Muidoviću nešto više vid.: Šejh Sejfuddin Kemura, Sarajevske muftije, Sarajevo 1916., str. 22—26; H. Mehmed Han-

idovićevih kronograma koje ćemo ovdje donijeti u originalu i prijevodu, kronološkim redom, jer nam oni predstavljaju Muidovića kao pjesnika, a uz to govore nam i o ljudima koje je Muidović kao učen čovjek cijenio, što znači da su svakako nešto značili u naučnom i kulturnom životu toga doba.³⁾

džić. Nekoliko fetvi naših muftija iz turske dobe, Kalendar Gajret, 1939. g., str. 206—209; Mehmed Mujezinović, Stari Alifakovac u Sarajevu, Naše starine VIII, Sarajevo 1962, str. 122.

3. Kronogrami u stihovima su se pisali a i danas se pišu povodom nekog značajnijeg događaja: gradnje nekog općekorisnog objekta (džamije, mekteba, češme, mosta, banje i sl.), ili povodom smrti neke zaslužne osobe, ili prilikom nekog drugog znamenitijeg događaja. Baviti se pisanjem kronograma u stihu nije bio niti je svačiji posao. Da bi mogao u desetak stihova iznijeti najvažnije o onome kome ili čemu je kronogram namijenjen, a uz to da na kraju u kronostihu izrazi i datum određenog događaja (služeći se brojčanom vrijednosti arapskih slova, kako je to odavno uvedeno u praksu), nastojeći da i taj stih sadrži neku lijepu misao, želju i sl., pjesnik je morao posjedovati široko obrazovanje i znanje te izvanredno vladati jezikom na kome pjeva (u našem slučaju turski, arapski ili perzijski). Prije je i u našim krajevima bilo više takvih i tako sposobnih ljudi, jer je i način školovanja to omogućavao. Od onih koji su u nedavnoj prošlosti preminuli i koje smo lično mogli poznavati su: Šejh Sejfuddin Kemura (umro 14. IX 1917.), Muhamed Enveri Kadić (um. 21. II 1931.), Salih Safvet Bašić (um. 1948.), Hadži Mujaga Merhemić (um. 1959.). Među živim ljudima u našoj užoj domovini (Basni i Hercegovini) koji imaju sposobnost da pišu kronograme u stihovima danas su, koliko nam je poznato, Muhamed Mašić iz Gračanice koji je na arapskom jeziku ispjevao niz kronograma za novopodignute džamije, češme i nišane znamenitijih ljudi kod nas, između ostalih i tarih na nišanima poznatog našeg učenjaka historika prof. Hamdije Kreševljakovića (preminuo 1959. g. i pokopan na groblju Hendek u Sarajevu), i hafiz Kamil Silajdžić, imam Gazi Husrevbegove džamije i mudževvid Gazi Husrevbegove medrese, koji je također sa velikim uspjehom napisao više kronograma u stihu ljudima preminulim u nedavnoj prošlosti.

تاریخ

کشور علم لدن خاقان (!) شیخ حسین (۴)
جند فیظک هم حصاری (!) معنوبدر شیخ حسین
مطلع نور تجلی معدن در یتیم
نقد اسرار خدا گنجینه سیدر شیخ حسین
مسند آرای وراثت منبع اسرار حق
تحت اقطاب ولایت تاجداری شیخ حسین
زبدۀ ارباب دلرا اصفیاء کمالین
پیشوای نقشیان سالار جیستدر شیخ حسین
در سعادت ملا مراد پیر ثانی نقشبند
خانقاه برگزیده خادمیدر شیخ حسین
پوست نشین و ماہتابان الحصارای خواجگان
شیخ محمد حافظک پرورده سیدر شیخ حسین
شان والا صدر اعلام بزم خاص اولیا
ذات پاک اصل و نسل بوسنوبدر شیخ حسین
آستانہ قونیہ بغداد و بخارا سمرقند
مہروش چل سال سیاح اولدی عالم شیخ حسین

4. Da ne bi rad prostorno bio opterećen, pravopisne greške prepisivača (sakupljača bilježnice) nisu ovdje ispravljene. Na te greške je ukazano samo jednim uzvičnikom u zagradama.

مولدینده پوست ارشاد فتح باب تربیت
 ایلدی بر جوهر فرزانه پیروش شیخ حسین
 چشمه فیضندن ایچدی شیخ سری کوثری
 حضورش بولدی حیاتی (!) مرشد بدرتیخ حسین
 معنوی جدینه چون حق ساکرا دیدی بیبا
 جامع مغنی تمام تاریخ رحلت شیخ حسین

۱۲۱۴

Prijevod:

Car zemlje mistične nauke, Šejh Husejn,
 nevidljiva tvrđava vojske Božje dobrote, Šejh Husejn.
 Izvor božanskog svjetla, majdan najvrednijeg bisera,
 riznica blaga Božanskih tajni, Šejh Husejn.
 Ukras prijestola nasljedstva, vrelo Božanskih tajni,
 okrunjena glava prijestola careva velajeta, Šejh Husejn.
 Krem sufija prečistih i savršenih,
 prvak, vođa nakšibendija, vojskovođa Šejh Husejn.
 U hanikahu mulla Murada u Istanbulu, drugog pira
 nakšibendija,
 bio je poslužitelj tog odabranog hanikaha, Šejh Husejn.
 Pobožni, svjetlo mjeseca u gradu učenjaka
 Hafiz Muhameda, Odgojenik šejha Šejh-Husejn.
 Ugledni, pročelnik u odabranoj družini bogougodnika,
 Bošnjak po porijeklu i rodu, Šejh Husejn.
 Konju, Bagdad, Buharu, Samarkand,
 poput sunca, četrdeset godina obilazio je učenjak, Šejh Husejn.
 U rodnom mjestu je upućivao i odgajao
 jednu razumnu i bistru prirodu u ulozi pira, Šejh Husejn.
 Iz njegova obilnog vrela pio je Šejh-Sirri »Kevser«,
 i potput Hidra postigao je život muršida, Šejh Husejn.
 Kada njegovom duhovnom djedu reče Bog: »Dođi!«
 Šakir sastavi potpuni »tarih« odlaska Šejh Husejna.
 Godina 1214.

Brojčana vrijednost riječi »gami'i mugni« iz kronostiha iznosi 1214 (hidžretskih godina), što znači da je Šejh Husejn umro 1799. g. nove ere.

Da bi se ovaj kronogram mogao potpuno razumjeti, potrebno je napomenuti slijedeće: Muftija Muidović je ovaj kronogram ispjevao povodom smrti Šejh-Husejna Zukića, osnivača nakšibendijske tekije u rodnom selu Vukeljićima, u džematu Živčići, dva sata hoda sjeverno od Fojnice. Šejh Husejn je živio u 18. stoljeću. Nakon početnog školovanja u Fojnici i Sarajevu otišao je u Istanbul gdje je uz školovanje posjećivao i poznatu tekiju Muradiju. Tu ga je šejh hafiz Muhamed uveo u nakšibendijski derviški tarikat. Po nalogu svog šejha, Zukić je obišao mnoge tekije Male Azije, Samarkanda i Buhare, a po povratku u rodne Vukeljiće, osnovao je u tom zabitnom selu nakšibendijsku tekiju, s namjerom da svoje goroštake krijepi duhom islamskog misticizma. Nije proteklo mnogo vremena, a Šejh Husejn je stekao veliku popularnost, između ostalog i poznanstvo fojničkog kadije Muhamed ef. koji mu je povjerio na odgoj svoga sina Abdurrahmana. Šejh Husejn je mladića uveo u nakšibendijski derviški red i dao mu nadimak Sirri (Tajanstveni, Tajnoviti). Pošto se Sirrija oženio udovicom koja je posjedovala imanje na Oglavku, šejh Husejn mu naloži da tamo podigne tekiju u znak poštovanja prema jednom drugom šejh Husejnu koji je u vojsci osmanskog sultana Mehmeda II Fatiha (vladao 1451—1481) kao heroj (šehid) pao prilikom osvajanja Bosne (1463), u pohodu sa Milodraškog polja na Kozograd na obranku Zec planine poviš Fojnice. Abdurrahman Sirri je izvršio nalog svoga šejha, podigao na Oglavku tekiju i kao prvi njen šejh, stekao veliku popularnost ne samo u centralnoj nego u cijeloj Bosni, pa čak i u Hercegovini, gdje su sufijiske ideje vrlo teško prodirale. Njegovi sljedbenici (muridi) postali su i mnogi moćni predstavnici vlasti i učeni ljudi toga doba (kao što su: naš sarajevski muftija Muhamed Šakir ef. Muidović (um. 1859), mostarski muftija Mustafa ef. Sarajlić (um. 1847.), Ali Galib paša Stočević Rizvanbegović, Husejn kapetan Gradašćević-Zmaj od Bosne i dr.). Položaj šejha oglavačke tekije ostao je sve do najnovijeg doba među potomcima šejha Sirrije.⁵⁾

طریق قادری شیخ ابراہیم ماند (!) نور
 ولایت اسی ایدی حسن خلقله مشهور
 خطاب عزت ایروب ارجمعی به دیدی نعم
 بقای ملکہ عزیمت فنای قلدی (!) عبور
 کہ باء قطیبلہ شاگردی ار تحالہ تاریخ
 مقام جنت فردوس و بار خادم (!) خود

۱۲۵۷

5. O ovom opširnije vidjeti članak: Dr. Saćir Sikirić, Tekija na Oglavku, Kalendar Gajret za 1941. god., Sarajevo 1940., str. 42—51.

Prijevod:

Ibrahim, šejh kadirijskog derviškog reda, poput svjetla

bijaše evlija, poznat po lijepoj naravi,

Čim dođe uzvišeni poziv: »Vrati se!«, reče: »Da!«

Krene u vječnost, a napusti prolazni svijet.

Šakir izreče tarih o njegovu preseljenju, dodajući slovo »b«

iz riječi »kutb«:

Neka mu raj bude naselje i neka mu na usluzi stoje rajske

djevice!

Drugi polustih trećeg stiha (kronostiha) zajedno sa brojčanom vrijednosti slova »b« iz prvog polustiha daje hidžretsku godinu 1257 (1841). tj. tarih o smrti šejha kadirijskog derviškog reda Šejh Ibrahima. Ovdje treba primijetiti da je autor, sigurno obuzet traženjem odgovarajućih riječi da bi izrazio godinu smrti, pogrešno upotrijebio riječ »hadim« uzimajući je kao »hadim« tj. pišući je sa slovom »ha« umjesti »hi«, jer upravo tako pogrešno napisana u stihu daje željeni tarih.

KRONOGRAMI POVODOM SMRTI LEJLE, ŠEJH SIRIJINE ŽENE

تاریخ

بر عجائب دوریله دوران ایدر چرخ فلک
کار وزاری اولدی آنک قبض ارواح بر ملک
مفر اینده گلوب صیدی ایتدی اول امی (!) منم
اون ایکنی گیجه ده یکشنبه ساعت نصف الیک
چونکه گوش ایتدی خطابی (!) ذولجلالک ارجمی
عزم ایدوپ داری (!) بقایه گوچدی او مثل ملک
حق نصیب ایتدی آکا اول دولتی (!) عظمایی هم
اول اولینک زوجه سی شد شیخ سیری نام نیک
جنت الماوی مقام اولسون الهی والدیم
چون مهیت حنجرى ایتدی جگر لری ذلک
یک ایله ایتمام (!) اولندی شاکر تاریخ تام
بار هجرانه التدی نیدیم بن بو فلک

تاریخ دیگر

اوچدی اوچار شاکرا هم دییه رک تاریخی
جنت اعلایه التدی نیدیم بد فلت

تاریخ دیگر

ارتحاله دیدی شاکر بودم تاریخ باب
افتراقه صادی بیزی نیده یم بن بو فلت

Prijevod:

Točak vasiona se okreće na čudan način;
njegova borba se odvija u znaku uzimanja duša preko jednog
anđela.

Dođe u mjesecu saferu i ugrabi onu »moju majku«
dvanaestu noć, u nedjelju, u dvanaest i po sati.
Kada je čula riječ Uzvišnog: »Vrati se!«
odmah krenu vječnoj kući, preseli se poput anđela.
Bog joj je udijelio onu veliku sreću i
umrije žena onog bogougodnika, šejha Sirri uglednoga.
Rajsko naselje »Me'va« neka bude boravište »mojoj majci«
jer neumoljivi handžar načini joj iznenada ranu na jetri.
Dodajući jedan, upotpunjen je datum (njene smrti), Šakire!
Ova sudbina (nebo, vasiona) me baci u vatru rastanka, a ja šta
da radim!?

Drugi kronogram

Vinuše se »učleri«, Šakire, izgovarajući tarih:
Okrutna sudbina (nebo) je baci u raj »A'la«, a ja šta da radim!

Drugi kronogram

O njenom preseljenju Šakir tog časa izreče tarih:
Ova sudbina nas baci u ristanak, a ja šta da činim!

DRUGI KRONOGRAM POVODOM SMRTI LEJLE,
ŠEJH SIRIJINE ŽENE

تاريخ

ذات پاك شيخ سرى ذا الكريم (!)
زوجته ليلا (!) لها خلق حلم
زهده وتقوى شأنها لا مثلها
دائمًا باب الرضا كانت مقيم
جاء عند الله نداءً ارجى
با ادب لبيك قالت يا حكيم
ان قالوا في الدعاء ربنا
وادخلى بسر لها جنت (!) النعم
شاكرا تاريخ بحسب حسن الختام
رحمت (!) الله عليها عندى الكرم

Prijevod:

Kreposne osobe, šejha Sirrije plemenitog i deražljivoga,
žena njegova Lejla, dobroćudna, blaga;

U pobožnosti i ćudorednoj ćestitosti nema joj ravne:
uvijek je bila pred vratima Božjeg zadovoljstva.

Od Allaha stiže poziv: »Vrati se!»

Ona najljudnije reče: »Odazivam ti se i pokoravam, Premudri!»

Ljudi su u dovi molili: »Naš Bože,

uvodi je i olakšaj joj ulazak u raj!»

Šakire, tarih je: Kako lijep kraj (života)!

Neka se milost Plemenitog izlije na nju!

Iz ova dva hronograma ispjevana povodom smrti Šejh Sirrijine žene doznaje se: da ju je autor Muidović neobično cijenio; on je na dva mjesta naziva »svojom majkom«, smatra je zaslužnom da ispjeva tarih o njenoj smrti (i na turskom i na arapskom jeziku). Nadalje, u kronogramu na turskom »tarih« tj. godinu njene smrti 1265 (1849. g. n. e.) iskazao je sa tri kronostiha, a u onom na arapskom iznosi taj »tarih« i u prvom i u drugom polustihu kronostiha. To sve govori o njegovu velikom poštovanju prema toj osobi kao i o njegovoj velikoj sposobnosti u ovom pjesničkom žanru.

KRONOGRAM POVODOM SMRTI SALIH FERHADA

تاریخ

باغ حسنک بلبلی ایدردی تنهاده
 عکس ایدنجه چرخ دوندی نغمه لر فریاده
 جام موت لوتمش اجل دستنده آماده
 ارجعی ابتدی خطاب حق صالح فرهاده
 باتا اذب گفت لبیک چاکری اجرا
 مظهری شد و ادخلی یزدان که فرماده
 جنت عدن ایچره مسکن باد ماء کوثر
 حور و غلمان دائم اولسون اختد امنده
 او یله بر مرد شناس کیم یوق نظری هم
 طور اسعد خلق احسن نام مسما ده
 شد جلالک جیم ایله تام شاکر تاریخ
 رحمت یزد اوله دائم روح فرهاده

تمام

Prijevod:

Slavuj iz perivoja ljepote pjevao je u osami;
i čim se odjek začuo sudbina pretvori melodije u vapaj.
Edžel je u svojoj ruci držao pripremljenu smrtnu čašu,
a Bog uputi riječi Salih-Ferhadu: »Vrati se!«
S velikom uljuđenošću odazva se sluga (Božji): »Odazivam ti se,
Bože!«

I on bi udostojen Božjih riječi: »Uđi, Bog je tako odredio.
Neka ti bude boravište u raju »Adn«, a napitak voda »Kevser«,
rajske djevice i mladići neka ti vječno stoje na usluzi!
Tako svestran čovjek kome ravna nema,
nosi ime koje znači: najboljeg ponašanja, najljepše ćudi.
Šakire, kada se doda »dž« od riječi »dželal«, dobija se puni
tarih:

Neka je trajna milost Božja duši Ferhada!

Brojčana vrijednost slova kronostiha, (tačnije, drugog polustiha ovog kronostiha) zajedno sa brojčanom vrijednosti slova »dž« daje godinu 1270 (1853—54), tj. godinu smrti nekog učenog čovjeka Salih Ferhada kome je muftija Muidović posvetio ovaj kronogram.

KRONOGRAM POVODOM SMRTI SALIHA RAGIBOVIĆA

تاریخ

قیلدی خداالطاف صافش خلقتی
راغب زاره بولدی او شان و شهرتی
ایلدی سرای شهرنده آغا محترم
آختر شرف برجنده ایتدی طلعتی
بیعت ایدوب سرتی یه اولدی بنده هم
قیلدی طریقئی!! نقشبند خد منی
چونکه ارجعی حقندن خطاب اولدی اگا
چالدی چرس وقتی!! سحرده رحلتی
سی روزه ایتمانده!! دیدی شاکرا
تاریخ جب یا صالح ادخل جنتی

Prijevod:

Bog je stvorio njegovu narav kao čistu dobrotu;
takav ugled i glas je uživao Ragibović.
Bio je poštovani aga u šeher-Sarajevu,
rodio se kada je sretna zvijezda bila u zenitu.
Bavio se trgovinom, a bio je uz to Sirriji sluga,
stajao je na službi nakšibendijskom tarikatu.
Kada mu od Boga bi naređeno: »Vrati se!«,
u zoru zazvoni zvono za odlazak na putovanje.
Kada se dopuni s trideset dana, Šakir izreče »tarih«:
Odlazi Salih, uđi u moj raj!

Brojčana vrijednost slova drugog polustiha dopunjena sa 30 iz prvog polustiha kronostiha daje broj 1273, tj. hidžretsku godinu smrti Salih-age Ragibovića, sarajevskog trgovca, pripadnika nakšibendijskog derviškog reda, što odgovara 1856—57. g. n. e.

Muftija Muidović je umro, kako je već poznato, 11. VII. 1859. g. Povodom njegove smrti ispjevao je dva kronograma na turskom jeziku pjesnik Fadil-paša Šerifović.⁶⁾ Prvi kronogram koji ovdje donosimo zabilježen je u gore navedenoj bilježnici, a uklesan i na Mudovićevu uzglavnom nišanu (u haremu Vekil-harč, Hadžijske džamije u Sarajevu). Obadva kronograma, međutim, zabilježena su u rukopisnom primjerku Divana Fadil-paše Šerifovića (str. 299) koji se čuva u Orijentalnom institutu u Sarajevu (br. 4520). Premda je prvi kronogram objavio Šejh Sefuddin Kemura, ne navodeći ko je njegov autor, smatramo da je mjesto da ih ovdje obadva zajedno s prijevodom donesemo.⁷⁾

6. Sarajevski kadija, zatim zapovjednik spahija i muselim, a uz to izvrstan pjesnik (koji nam je ostavio »Divan« pjesama u rukopisu) Fadil-paša Šerifović, sin Mustafe Nuruddina, rođen je u Sarajevu 1808., a umro u Turskoj 1893. god. O njemu nešto više vid.: Bašagić, Bošnjaci i Hercegovci u islamskoj književnosti, Sarajevo 1912. str. 158.; Isti, Znameniti Hrvati Bošnjaci i Hercegovci u Turskoj carevini, Zagreb 1931., str. 50—51; Mehmed Mujezinović, Stari Alifakovac u Sarajevu, Naše starine VIII, Sarajevo 1962., str. 134, bilj. 47.
7. Vid.: Šejh Sejfuddin Kemura, Sarajevske džamije i druge javne zgrade turske dobe, Glasnik Zemaljskog muzeja XXII, 1910, Sarajevo 1911, str. 109.

KRONOGRAM O SMRTI SARAJEVSKOG MUFTIJE,
PREMINULOG ŠAKIR EFENDIJE

Napisao Fadil paša (Šerifović)

تاریخ

سرای بوسنه مفتیسی مرحوم شاکر افندی
وفاتی تاریخیدر فاضل پاشانک انشا ایلدیگیدر

ذاتی سرای بوسنه ده اولمش ایدی فتوی گزین
دار فنیای ترک ایدوب ایدی برین دار جنان
بولمش ایدی سنی (!!) کمال کرچه اوزات اگر مک
هر فنده حل مشکلات ایلردی بی ریب و کمان
بو بلده ایچره قالمدی مثل ونظیری بردخی
فضل و معارف ذاتنه حقندن ویرلمش همان
علم و حدیث و فقهده تفسیرده ماهر ایدی
بر عالم یکتا ایدی سیدکبی آلمشدی شان
فاضل خلوصله سو یلیدی تاریخ تمان بی تصور
دانم سرای عدن اوله شاکر افندی بی مکان

سنه ۱۲۷۵

Prijevod:

Bijaše muftija u Saraj-Bosni,
ostavi prolazni svijet, nađe sebi mjesto u rajskom naselju.
Premda je doživio duboku starost onaj časní čovjek,
rješavao je teška pravna pitanja u svakoj grani bez
dvoumljenja.

I niko ne osta njemu ravan u ovom gradu,
jer je njegovoj osobi sposobnost bila od Boga data.
Veoma upućen u poznavanju hadisa, fikha i tefsira,
bijaše jedinstven učenjak i uživao je ugled kao Sejjid.
Fadil mu od srca izreče potpuni tarih:
Neka je dvorac »Adn« trajno boravište Šakir-efendiji.

Godina 1275

Kronostih iz gornjeg kronograma daje 1275 (hidžretsku) godinu. Ovaj kronogram je uklesan i na nišanu muftije Muidovića u haremu Vekil-harč (Hadžijske) džamije u Sarajevu. Pored gore navedenog kronograma, označen je i brojem puni datum njegove smrti: 10. zulhidžeta 1275 (tj. 11. VII. 1859). godine.

Pored gornjeg kronograma Fadil-paša je povodom Muidovićeve smrti ispjevao i drugi kronogram u kome je (u kronostihu) izrazio »tarih« na taj način što je računao brojčanu vrijednost samo slova s tačkama. Evo i toga kronograma:⁸⁾

DRUGI KRONOGRAM POVODOM SMRTI SARAJEVSKOG MUFTIJE MUIDOVIĆA

تاریخ دیگر برای ارتحال مفتی مومی الیه

حیفا سرای بوسنه نك فتوی نشین سابقی
ملك فنای بڈل ایدوب اولدی بقایه روبراه
فضل وکمالک منبعی علم کلامک مجموعی
نظم و عروسه (!) منشی (!) ذاتی ایدی بی اشتباه
بر عارف دانا ایدی بوبلده یکتا آندی
اهل و عیالی چوق دکل ایلرسه رائم آه و آه
فاضل کینه ایلدی تاریخ منقولله بیان
شاکر افندی به آله قلدی برهشتی جلوه گاه

۱۲۷۵

8. Oba ova kronograma zapisana su i u rukopisnom primjerku Divana Fadil-paše Šerifovića koji se čuva u rukopisnoj zbirci Orijentalnog instituta u Sarajevu (br. 4520). Ovaj primjerak je prepisan rukom kaligrafa Mehmeda Ševki iz Sarajeva koji ga je dovršio 18 džumade II. 1296 (8. VI 1879.).

Prijevod:

Žalosti velike, bivši muftija Saraj-Bosne
ostavi prolazni svijet, preseli se u vječnost.
Bijaše izvor učenosti i savršenstva, stjecište teoloških znanosti,
ta ličnost je bez sumnje bila vrelo poezije i poetike.
Učeni derviš kome u ovome gradu ne bijaše ravna;
ne bi bilo previše kad bi njegova familija i bližnji bili vječno
uplakani.

Bijedni Fadil izreče »tarih« slovima sa tačkama:
Bog odredi raj boravištem Šakir efendiji.

Ako se sabere brojčana vrijednost (arapskih) slova sa tačkama iz drugog polustiha posljednjeg stiha (to su slova: š, f, n, j, j, q, j, b, š, t, j, g) dobija se hidžretska godina 1275.) tj. 1859. n. e.).

Zanimljivo je da muftija Muidović, po svoj prilici, nije ostavio ni jedan kronogram povodom smrti Šejh Sirrije. Međutim, u ovoj međmui zabilježena su druga dva kronograma ispjevana povodom tog događaja. Prvi kronogram je na turskom a potječe iz pera pjesnika sa pseudonimom Rizai o kome nemamo podataka. Drugi je ispjevan na perzijskom jeziku od ononimnog pjesnika.

Premda ovi kronogrami ne potječu od muftije Muidovića, mi ćemo ih ovdje donijeti, jer bilježe smrt popularnog Šijh-Sirrije.

KRONOGRAM OD (PJESNIKA) RIZAI

تاریخ از کلام رضائی

مرشد کامل حقیقت شیخ سری رکن دین
نقشبندی در طریقت حبلدر شرع متین
ایلیوب هم انقیادی ارجعی به و ادخلی
رحلت ابدوب اول مقامه خدمه در حور عین
پرکالات و کرامت عالمه شتی اولوب
نام نیکی هم سخاوت اولدی شایع هندوچین
اولیاء الله لر او زره خوف یوقدر حزن بوق
یا الهی قیل میسر انلرک شفاعتین
دم بدم ذکر ایدر ایدی قلبه (!) آندلله الهی
صوفیا کرشک ایدر سن صور سخاله اولدمنشین
ارتحالنه رضائی سوبلدی تاریخ تام
اولدی مردان یاسین قلدی مخزون عاشقین

Prijevod:

Pravi muršid istinske spoznaje, Šejh Sirri, stup vjere,
tarikat mu je nakšibendijski, a uže mu je čvrsti šeriat.
Odazva se (pozivu): »Vrati se i uđi (u raj)!«
otputova na ono mjesto gdje služe rajske ljepotice.
Savršenstva i »keramet« (njegov) čuli su se na sve strane svijeta,
dobri glas o njemu i njegovoj derežljivosti doprije do Indije
i Kine.

Za bogougodnike nema straha niti žalosti.
Bože, omogući nam njihov zagovor (šefaat)!
Iz časa u čas njegovo je srce spominjalo Allaha.
O sufi (dervišu), ako sumnjaš u to, onda pitaj onog
nerazdvojnog druga.
O njegovu preseljenju Riza'i izreče potpuni tarih:
Umrije onaj vrli sljedbenik Muhamedov a ostaše tužni ašici
(derviši).

DRUGI KRONOGRAM O SMRTI ŠEJH SIRRIJE

neka mu Uzvišeni posveti njegovu tajnu!

تاریخ وفات را حضرت شیخ سرّی قدس اللہ تعالیٰ سرہ

قلب آفاق جهان مرد آن شاه معنوی
نقشبندی عبد الرحمن شیخ سرّی بسنوی
ذات پاک سایه حق تاج فرق اولیا
طوطی اسرار حق مانند صاحب مشنوی
بودر کوه حقیقت طائر عنقا ز مان
فخر میکردی ببوسش پاگدا و غزنوی
چون رسید عمرش بسال هفتاد و چار دعوت شنید
کرد اجابت امر ایزد را شنوتو از سنوی
یازده شب یکشنبه ساعت ۱۱ سوم ربیع فرکشد
تاریخش در غین و راو سین و جیم نام بشنوی

سنه ۱۲۶۳

Prijevod:

Stožer svih krajeva svijeta, šah duhovnih junaka,
Nakšibendi Abdurrahman Šejh Sirri, Bosanac.
Prečisto biće, sjena Istine, krana bogougodnika,
papagaj božanskih tajni kao što je bio pisac Mesnevijske.
U planini istinske spoznaje bio je Feniks svoga vremena.
I siromah i bogataš se ponosio tim da mu poljubi stopu.
Kada je doživio sedamdesetčetiri godine, čuo je poziv
i odazva se Božjoj naredbi, čuj i ti novost
koja se dogodi jedanaestu noć rebiul aharu, ouči nedjelje, u
trećem satu.

Čuj puni tarih o tom: 1263. (godine).

Iz ovog kronograma (koji je anonimni autor spjevao) na perzijskom jeziku, doznajemo potpuni datum smrti Šejh Sirrije Sikirića. Taj datum pada 23. III 1847. god. po Isa-alejhisselamu.

Napominjemo da se u ovoj medžmui nalaze zapisana još dva kronograma iz pera nekog pjesnika Šakira. Prvi je vezan za smrt nakšibendijskog šejha Nešati Ali ef. iz 1282/1865—66. g., a drugi se odnosi na smrt nekog učenog Hamid ef. koji je umro od kuge u kasabi Visoko 1283/1866—67. g.

Kako se vidi, oba kronograma su napisana poslije smrti muftije Muidovića, što znači da im je autor neki drugi pjesnik Šakir. Postoji velika vjerovatnoća da se radi o Šejh Sirrijinu mlađem sinu Šakiru, koji je dobro poznao turski i perzijski jezik i koji je naslijedio starijeg brata Abdulltifa na šejhovskom položaju oglavačke tekije. Ovaj Šakir nam je ostavio i kronogram o gradnji Šejh-Sirrijina turbeta (mauzoleja) koje je na Oglavku podigao Ali-paša Rizvanbegović Stočević.⁹⁾

9. Vidljeti članak naveden u bilješci 5.

SUMMARY

Chronograms by Muhammed Šakir ef. Muidović poet from Sarajevo

In this essay some chronograms in original and in prosaic translation written by Muhammed Šakir ef. Muidović are presented. Muidović was mufti in Sarajevo in the first half of 19 s. The death of some distinguished men of that time Sarajevo, provoked Muhamed Šakir Muidović to write the chronograms. The intention of the author was to throw light upon the personality of this learned mufti from Sarajevo and poet of chronograms. For writing chronograms in verses author must have specific poetical skill and ability to give in several verses the main characteristic features of the person to which the chronogram is dedicated, or to describe some useful object and his benefactor and moreover a chronogram should include a statement, a fine idea, wish ect. and give the date of the event described. In this several chronograms, Muidović has shown himself as a skillful poet and in his chronograms is preserved the memory on certain persons of Muidović's time which he appreciated and which played an important role in the public life of that time Sarajevo.

